

ШИШКА Р. Б.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного
права, інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
(Київський університет інтелектуальної
власності та права)

КАЛИН Р. Р.,

аспірантка
(Київський університет інтелектуальної
власності та права)

УДК 347.4.

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.15>

РАЙДЕР ВИКОНАВЦЯ ТА ЙОГО ПРАВОВА ПРИРОДА

В статті йдеться про субінститут виконавського права – райдер, правова природа якого досі неоднозначна. В ній автор обґрунтовує приватно-правову природу райдеру як субінституту виконавського права, вказує на його правові прояви та наслідки, відмежовує від намагань націоналізувати його походженням через підміну категорій та їх змісту. Попри його очевидне правове значення навіть у дослідників виконавського права питання про правове значення райдеру обійдене увагою: в довідкових виданнях у інших вказується до це додаток до виконавського та гастрольного договору, самостійний договір тощо. Серед відомих підходів до правової природи райдеру автор схильний вважати його передумовою до укладення договору виконання: він зазвичай є загальновідомим для організаторів виконання, уточняється перед укладенням договору з врахування місця та часу виконання. Мета такої статті – популяризувати цей аспект взаємин між виконавцями та організаторами гастролей, обґрунтувати правову природу райдеру та авторське його бачення. Інформація про райдер виконавця заздалегідь відома і враховується при економізації виконання, зокрема у співвідношенні витрат та прибутків від запрошення виконавця на його безпеку, комфорт, побут, супровід, забезпечення драйву. Змістовно райдер охоплює майнові, особисті немайнові та організаційні відносини між виконавцем та його командою і організатором гастролей. Якщо перші два змістовно виводяться із загальних положень про права суб'єктів авторського права, то організаційні як новела приватного права формуються на рівні звичаїв, де домінують все таки вимоги райдеру. Відповідно запропоновано легалізувати права вимог та унормувати ці відносини як на загальному рівні при рекодифікації ЦК України так і в Розділі III Закону України «Про авторське право та суміжні права», що слугуватиме ясності такого субінституту та припинить зловживання ним.

Ключові слова: артист, виконавець, договір, зміст договору, зміст райдеру, райдер, організатор гастролей, передумови, стадії договору, умови.

Shyshka R. B., Kalyn R. R. Rider of the executor and its legal nature

The article deals with the sub-institute of executive law – the rider, the legal nature of which is still ambiguous. In it, the author substantiates the private-legal nature of the rider as a sub-institution of executive law, points out its legal manifestations

and consequences, distinguishes it from attempts to nationalize it by its origin through the replacement of categories and their content. Despite its obvious legal significance, even researchers of enforcement law ignore the question of the rider's legal significance: in reference publications, others refer to it as an appendix to an executive and touring contract, an independent contract, etc. Among the well-known approaches to the legal nature of the rider, the author tends to consider it a prerequisite for concluding a contract of performance: it is usually well known to the organizers of performance, it is clarified before concluding the contract, taking into account the place and time of performance. The purpose of such an article is to popularize this aspect of the relationship between performers and tour organizers, to substantiate the legal nature of the rider and its author's vision. Information about the performer's rider is known in advance and is taken into account when saving the execution, in particular, in the ratio of costs and profits from inviting the performer for his safety, comfort, life, support, providing a drive. Content-wise, the rider covers property, personal non-property and organizational relations between the performer and his team and the tour organizer. If the first two are meaningfully derived from the general provisions on the rights of copyright subjects, then the organizational ones as novelties of private law are formed at the level of customs, where the requirements of the rider still dominate. Accordingly, it is proposed to legalize the rights of claims and normalize these relations both at the general level during the recodification of the Central Committee of Ukraine and in Chapter III of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights".

Key words: artist, performer, contract, content of the contract, content of the rider, rider, tour organizer, prerequisites, stages of the contract, conditions.

Вступ. У виконавському праві на рівні мононормативного регулювання закріпився запозичений в шоу бізнес неоднозначний субінститут райдеру, що спричиняє ряд запитань практичного та доктринального спрямування, зокрема чи всі його умови є виправданими (значна кількість алкогольних напоїв в приміщенні, здебільше елітних, зустрічі із фанами, квіти певних назв та кольору, перевезення на автомобілях певних престижних марок, при тому лише певного кольору, квіти.

Попри його очевидне правове значення навіть у дослідників виконавського права питання про правове значення райдеру обійдене увагою: в довідкових виданнях у інших вказується до це додаток до виконавського та гастрольного договору, самостійний договір тощо. Ні перший, за того що інформація про вимоги виконавця та його команди не корелюється стадіями договору. Другий підхід навіть за свободи договору теж не виправданий за дробністю предмету та тими ж стадіями. Тож є потреба вставити правову природу з врахуванням його приналежності до правочинів, іміджу виконавця, договору звичайних умов тощо.

Тож мета цієї роботи обґрунтувати правове значення райдеру чи оприлюднити власне бачення його місця в договірному та виконавському праві з врахуванням сучасних уявлень про договір та стадії його розвитку.

Об'єктом аналізу стали правовідносини, що виникають на підставі райдеру, а предметом положення договірного права, практика застосування райдеру, доступні емпіричні матеріали про райдер та його наслідки.

Мета пропонованої статті – популяризувати цей аспект взаємин між виконавцями та організаторами гастролей, обґрунтувати правову природу райдеру та авторське його бачення.

Виклад основних положень. В умовах ринкової економіки поширеним стало запозиченого застосування райдеру, за яким виконавець та його команда висувають до замовників їх гастролей певні умови, що мають бути їм забезпечені. Якщо йдеться про побутові та

безпекові умови то це зрозуміло і прийнятно. Проте інколи умови виходять за межі розумних та навіть правомірних.

Райдер (від англ. Ride – поїздка, їхати) список вимог артиста (або групи артистів), що ставляться організаторам гастрольних виступів, що зводяться до умов, яких потребують артисти до, під час і після виступу. В українській мові віднайшовся його – вираз [3], яке в «Українському військовому звичаї означає набір, сукупність предметів побуту, харчів, похідного спорядження, озброєння та боєзапасу для певного походу, наступу, нападу, розгортання, пересування тощо», що відоме з 19 століття, у 20 столітті воно пов'язане з Українськими Січовими Стрільцями, а пізніше Українською Повстанською Армією та провійськовими товариствами на взірець Пласт, Сокіл, Січ [2].

Зазвичай райдер охоплює дві частини: технічну, що забезпечують якісне проведення виступу та побутову, що стосується проживання, безпеки, харчування виконавців та технічного персоналу. Якщо перші більш менш об'єктивовані, то другі – суб'єктивні і чим «зірковіший» артист, тим більший його райдер як за обсягом, так і за строгістю вимог його виконання. Так, починаючий і малознаний артист чи група можуть не мати особливих вимог у райдері, а житло і транспорт вони забезпечують собі самостійно. Проте, окремі зірки, зокрема В. Павлик, в документі прописують (звичайно, не самі, а їхні агенти) практично кожен момент перебування в тому чи іншому місці.

Для шанувальників особливий інтерес становить саме побутова частину райдеру зірок, зокрема, коли в ньому є екстравагантні «зіркові» претензії. Наприклад, до їжі (зірка вимагає вегетаріанську кухню), до квітів (наприклад, в гримерці неодмінно повинні бути білі орхідеї) чи ще до чогось іншого. Іноді йдеться й про напої, не тільки прохолодні, що повинні бути в готельному номері, та почесні від шанувальників.

Слово «райдер» використаний як професійний сленг. Іноді воно може дещо змінювати свій сенс. Так, іншим поширеним значенням цього слова є список населених пунктів, де виступає артист у ході туру [4].

За змістом райдер – є список вимог артиста чи/та його групи до організаторів гастролей та навіть виступів за місцем їх проживання, зокрема за комендантського часу. Йдеться про умови комфорту виконавця до, під час та після його виступів, які слугують іміджу та витребуваності.

Вважається, що райдер є додатком цивільного договору, і порушення хоча б однієї його умови може слугувати підставою для відмови від виступу та стягнення значної неустойки з організатора. Райдер артистів, селебріті – це офіційний документ, в якому вказано детальний список умов і вимог. Фактично, це договір, згідно з яким організатор зобов'язаний виконати ці умови на майданчику. Від чіткого виконання його умов залежить не тільки загальна вартість проведення заходу, але і його кінцевий успіх.

Змістовно райдер охоплює майнові, особисті немайнові та організаційні відносини між виконавцем та його командою і організатором гастролей. Особисті немайнові стосуються загальних прав людини та особистих немайнових прав виконавців, що передбачені ст. 423 ЦК України [6] та особливо ст. Закону України «Про авторське право та суміжні права» [3] вимагати визнання того, що він є виконавцем твору; вимагати, щоб його ім'я або псевдонім зазначалися чи повідомлялися у зв'язку з кожним його виступом, записом чи виконанням (у разі, якщо це можливо); вимагати забезпечення належної якості запису його виконання і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій суттєвій зміні, що може завдати шкоди його честі і репутації. До речі в попереднику цього закону особисті немайнові права виконавців були виписані більш вдало, навіть попри закиди у їх повторенні із загальними нормами.

Майнові права виконавців охоплюються ст. 422 ЦК України. Гірше з організаційними приватними правами як частиною райдеру: не виписані в позитивному праві, мало розроблені в доктрині права, не передбачені спеціальним законом. Відтак на практиці це вирішується на звичасвому рівні.

Тому перед запрошенням зірки на захід – кожен організатор заздалегідь ретельно вивчає райдер виконавця і можливості інфраструктури місця проведення заходу, прораховує

співвідношення витрат та прибутку від нього, потенційну платоспроможність публіки як споживачів послуг виконавця. Йдеться не лише про технічні вимоги щодо сцени, світла чи звуку, а й про побутові та економічні. Тут трапляються цікавинки. Так Олег Винник просив нежирну їжу, алкоголь, про всяк випадок – віскі та пляшка білого вина. Тіна Кароль просить якісний дорогий коньяк, а в гримерку 4 чайні чашки з блюдцями і ложками, чай та натуральний мед, одноразові стаканчики, прасувальну дошку, дзеркало на повний зріст і важкі тканинні штори. Вона намагається пересуватися містом в авто бізнес-класу з тонованим склом.

Напроти гурт «ГіК» виправдовує свою назву (тверезість і культура) підкреслює, що їм не потрібен алкоголь, але просять багато мінеральної води та чаю. Дмитро Монатік у райдері передбачає, що в його гримерці завжди повинні бути шість плиток шоколаду: чотири – молочного і дві – чорного від яких він отримує максимум енергії. Наталія Могилевська частенько просить надати їй танцювальний зал, вживає виключно вегетаріанську їжу з дрібною солі, п'є багато мінералки, іноді дозволяє собі келих білого сухого вина. У групи «Время и Стекло» в райдері було прописано кілька пар шкарпеток та білі чоловічі труси, що артисти запозичили з райдеру Джастіна Бібера [2, 5].

Одна з найпопулярніших вимог – зручна гримерка, з опаленням, гарячою водою, що не треба ділити із іншими, а якщо це технічно необхідно – то лише з певними учасниками заходу, що є традиційним у багатьох виконавців. Інше, теж дуже поширене прохання – місце для перевдягання поряд зі сценою, з ширмою та дзеркалом на повний зріст.

У зарубіжних зірок райдер може передбачати: візову підтримку, надання послуг перекладача та інші – репетиційний зал для підготовки до концерту, іншим – окрема кімната, наприклад, для медитацій і релаксації після виступу.

Очевидно, що умови здебільше є відомими і прийнятними для організаторів та поінформованих осіб і здебільше є відображенням комфорту виконавців навіть за їх примх, які не завжди формалізуються і є таємницею.

Здебільше, умови райдеру групуються на дві частини: технічну та побутову чи (господарську). Перша охоплює вимоги щодо технічного супроводу виступу, здебільше звукового обладнання, звуковідтворення, використання фонограми, власного звукорежисера (після заборони фонограм), перевезення великої кількості речей та реквізиту, можливості використання різних піротехнічних засобів тощо. Втім, такі умови проведення виступів чи інших заходів зустрічається і в основному договорі між виконавцем та організаторами, що не суперечить свободі договору (ст. 627 ЦК України).

Технічний райдер – робочий документ, що конкретизує вимоги щодо потрібного звукового та світлового обладнання та їх кількості, які повинен надати організатор; а також інформацію про обладнання, яке має надати сам артист. Зазвичай він має мати план сцени з розміщенням на ній музичним обладнанням та схемою його комутації – патч-лист (від англ. patch-list – комутаційна схема).

В побутовій частині райдеру передбачаються побутові потреби виконавця, передусім до місця його перебування до та після виступу – готель, гримерна, ресторан чи столова, тощо. Щодо їжі, то значна частина притримуються веганства. Проте зустрічаються інколи причуди та побажання виконавця. Саме вони чи не найбільша проблема для організаторів, особливо якщо виконавець чи члени його команди «не співставляють дозволене та можливе» та схильні до неадекватності (стрибати зі сцени до публіки, зі сцени критикувати публіку, випивати лишнього та буянити, конфліктувати з представниками організатора тощо).

Побутовий райдер охоплює вимоги щодо його приїзду, зустрічі, доставки багажу, умов розміщення, харчування, публічних заходів, забезпечення безпеки, комфорту, можливої взаємодії з засобами масової інформації, навіть фобій і капризів [4].

Вважаємо, що райдер – є вимогами як передумовою укладення договору між виконавцем та організатором на зразок передумов договору будівельного підряду. Тому є аргументи: це стосується професійної діяльності, де вимоги та навіть причуди виконавців відомі заздалегідь і враховуються організаторами, як складова інформаційного забезпечення майбутнього договору та безпеки перебування виконавця, тобто до укладення такого договору,

є складовою професійної діяльності організатора який вивчає інфраструктуру місця проведення заходу та виважує їх через умови райдеру та його економічну складову, та іміджу виконавця, від погодження з ним залежить чи відбудеться такий договір. Самі вимоги як складова цивільного права увійшли в науковий обіг і обґрунтовані рядом цивілістів та не спричиняють заперечень (Р.А. Майданик, С.О. Сліпченко, О.Р. Шишка та іншими). Вони на погляд М.В. Венецької мають 3 аспекти: один з видів майнових прав як об'єктів цивільного права; суб'єктивне майнове право особи і зобов'язаннях, що пов'язане з майновими вимогами; зобов'язальне право кредитора на певну дію від боржника [1, с. 634], з чим ми солідаризуємося.

Висновки. З урахуванням наведеного вважаємо: що райдер є правом вимоги є безтіленим об'єктом цивільних прав як очікуванням відомої позитивної дії від боржника, об'єктом цивільного обігу. Їх доцільно передбачити при оновленні ЦК України як і унормувати субінститут райдеру як різновид таких вимог у спеціальному законі та його зміст на загальному рівні при рекодифікації ЦК України так і в Розділі III Закону України «Про авторське право та суміжні права». Принаймні це введе ясність у їх зміст та слугуватиме єдності правозастосовної практики.

Список використаних джерел:

1. Венецька М.В. Право вимоги. Енциклопедія цивільного права України: від. Ред. Я.М. Шевченко. Ін-т держави та права ім. В.М. Корецького НАН України Київ: Ін Юре, 2009, 724 с.
2. Зіркові райдери: що повинно бути в гримерках? URL: <https://www.mpk.cn.ua/zirkovi-rajderi-shho-povinno-buti-v-grimerkah/> (дата звернення 10.07.2024р.)
3. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 1 грудня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 1.09.2024р.)
4. Райдер (шоу-бізнес) URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80_\(%D1%88%D0%BE%D1%83-%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80_(%D1%88%D0%BE%D1%83-%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81))
5. Джерело: URL: <http://atmu.kiev.ua/ru/spravochnik/chto-takoe-rayder>
6. Цивільний кодекс України. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 1.09.2024р.)

